

TEKST:
MARIA
ŚRODŃ

ILUSTRACJE:
ADAM
WÓJCICKI

O DEMOKRACJI

© Copyright for the text by Kancelaria Sejmu, Warszawa 2024

© Copyright for the illustrations by Kancelaria Sejmu, Warszawa 2024

© Copyright for this edition by Kancelaria Sejmu and Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2024

ISBN 978-83-970635-4-9

ISBN 978-83-8150-617-5

wydanie I

redakcja: Maciej Byliniak

korekta: Karolina Iwazkiewicz

skład i przygotowanie do druku: Piotr Bałdyga

druk: Edica sp. z o.o.

Kancelaria Sejmu
Biuro Komunikacji Społecznej
Wszechnica Sejmowa
Wydawnictwo Sejmowe
sejm.gov.pl

Wydawnictwo Dwie Siostry sp. z o.o.
wydawnictwodwiesiostry.pl

O DEMOKRACJI

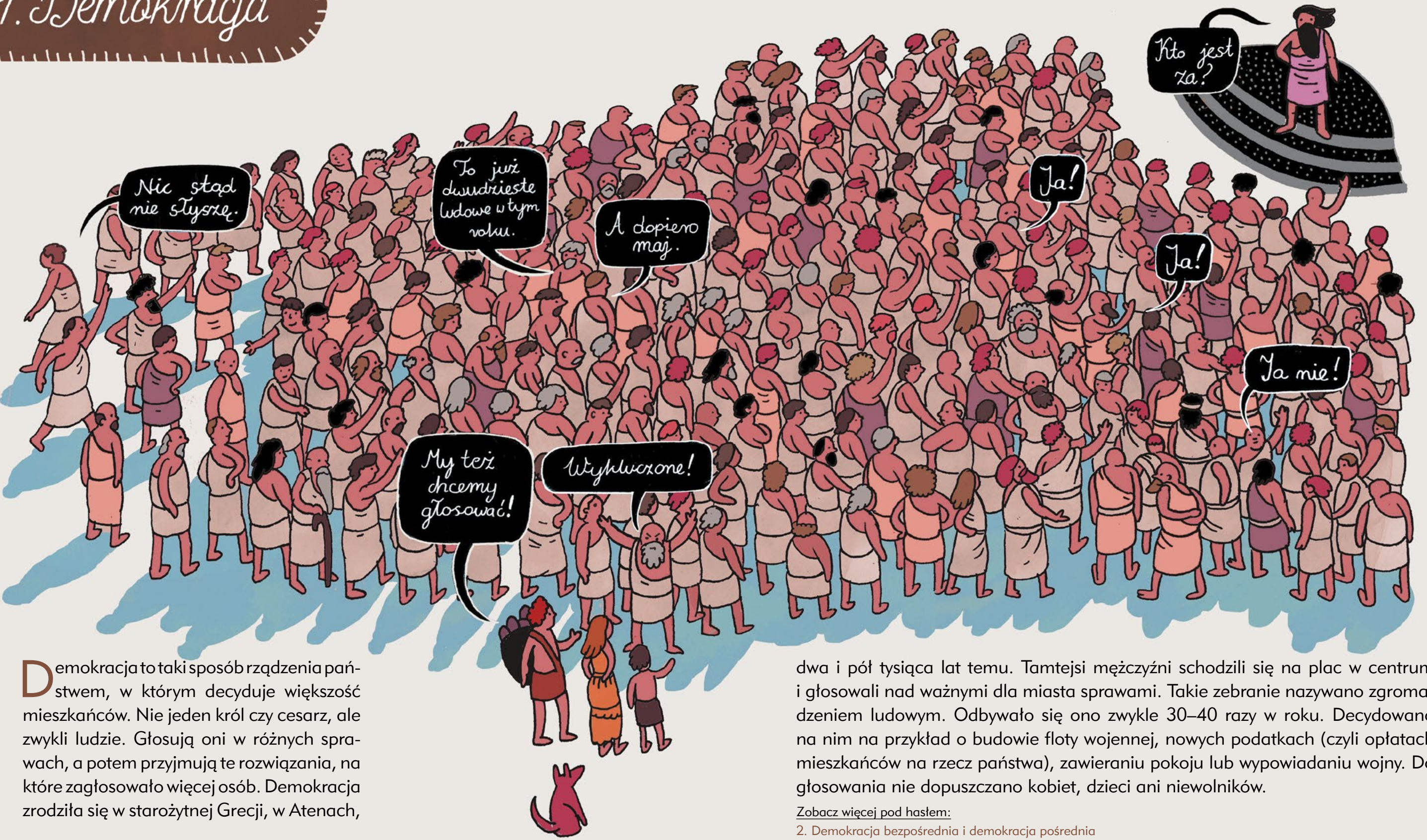
TEKST: MARIA ŚRODŃ

ILUSTRACJE: ADAM WÓJCIKI

KANCELARIA SEJMU

WYDAWNICTWO DWIE SIOSTRY 2024

1. Demokracja

Demokracja to taki sposób rządzenia państwem, w którym decyduje większość mieszkańców. Nie jeden król czy cesarz, ale zwykli ludzie. Głosują oni w różnych sprawach, a potem przyjmują te rozwiązania, na które zagłosowało więcej osób. Demokracja zrodziła się w starożytnej Grecji, w Atenach,

dwa i pół tysiąca lat temu. Tamtejsi mężczyźni schodzili się na plac w centrum i głosowali nad ważnymi dla miasta sprawami. Takie zebranie nazywano zgromadzeniem ludowym. Odbywało się ono zwykle 30–40 razy w roku. Decydowano na nim na przykład o budowie floty wojennej, nowych podatkach (czyli opłatach mieszkańców na rzecz państwa), zawieraniu pokoju lub wypowiedaniu wojny. Do głosowania nie dopuszczano kobiet, dzieci ani niewolników.

Zobacz więcej pod hasłem:
2. Demokracja bezpośrednia i demokracja pośrednia

2. Demokracja bezpośrednia i demokracja pośrednia

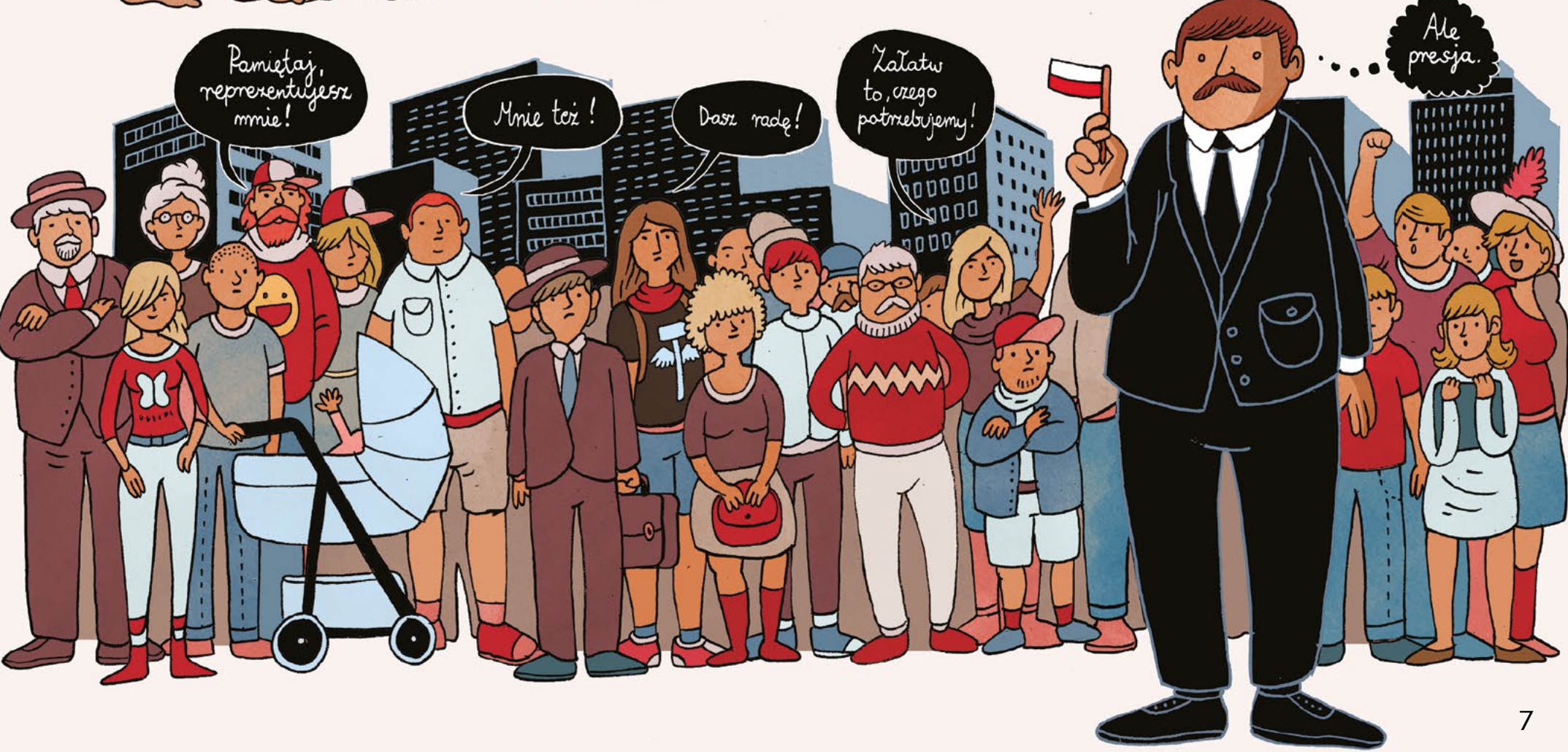
Gdy sami obywatele, tak jak w starożytnych Atenach, podejmują w głosowaniu decyzje dotyczące państwa czy miasta, mówimy, że jest to demokracja bezpośrednia. Jeśli obywatele głosują, żeby wybrać reprezentantów, którzy w ich imieniu będą podejmować ważne dla państwa czy miasta decyzje, to mamy do czynienia z demokracją pośrednią.

Gdy wybieracie samorząd szkolny, wybieracie swoich reprezentantów, którzy w waszym imieniu uzgadniają potem różne sprawy z dyrekcją szkoły. To przykład demokracji pośredniej.

Ale możecie też zagłosować w klasie nad tym, dokąd pojechać na wycieczkę. To przykład demokracji bezpośredniej.

W Polsce mamy demokrację pośrednią, bo ważne decyzje podejmują władze wybrane w wyborach, na przykład posłowie w Sejmie, senatorowie w Senacie czy prezydent. Ale jest też u nas coś z demokracji bezpośredniej: od czasu do czasu wszyscy obywatele mogą zdecydować o jakiejś ważnej sprawie w specjalnym głosowaniu, zwanym referendum.

Zobacz więcej pod hasłem:
13. Wolne wybory | 18. Demokracja parlamentarna |
25. Prezydent | 29. Samorząd lokalny | 31. Obywatel |
36. Referendum

3. Rzeczpospolita Obojga Narodów

W 1569 roku Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie umówiły się, że będą wybierać wspólnego króla i posiadać wspólny sejm. Umowę nazwano unią lubelską, a państwo, które wtedy powstało – Rzeczpospolitą Obojga Narodów.

Rzeczpospolita Obojga Narodów była monarchią elekcyjną, co oznacza, że król nie dziedziczył tronu po ojcu, ale był wybierany przez swoich przyszłych poddanych.

Sejm i wybory króla to pierwsze zalążki polskiej demokracji. Udział w wyborach i obradach sejmu mogła jednak brać tylko szlachta, czyli niewielka część (około 10%) mieszkańców państwa. Dlatego czasem mówi się, że panowała wtedy demokracja szlachecka.

Zobacz więcej pod hasłem:
4. Wolna elekcja | 5. Sejm walny

Zygmunt II August,
pierwszy władca
Rzeczypospolitej Obojga
Narodów

herb
Rzeczypospolitej
Obojga Narodów

Orzeł Biały -
godło Królestwa
Polskiego

Pogoń - godło
Wielkiego Księstwa
Litewskiego

Spis haseł

1. Demokracja	4
2. Demokracja bezpośrednia i demokracja pośrednia	6
3. Rzeczpospolita Obojga Narodów	8
4. Wolna elekcja	10
5. Sejm walny: król, senat, izba poselska	12
6. Sejmiki ziemskie	14
7. Liberum veto	16
8. Konstytucja	18
9. Konstytucja 3 maja	20
10. Konstytucje marcowa i kwietniowa	22
11. Czasy PRL	24
12. Wybory 4 czerwca 1989 roku	26
13. Wolne wybory	28
14. Prawa wyborcze	30
15. Kampania wyborcza	32
16. Cisza wyborcza	34
17. Partia polityczna	36
18. Demokracja parlamentarna	38
19. Sejm	40
20. Senat	42
21. Głosowanie i rodzaje większości	44
22. Poseł	48
23. Senator	50
24. Kadencja	52
25. Prezydent	54
26. Rząd, czyli Rada Ministrów	56
27. Premier, czyli prezes Rady Ministrów	58
28. Ministerstwa	60
29. Samorząd lokalny	64
30. Trybunał Konstytucyjny	66
31. Obywatel	68
32. Rzecznik praw dziecka i rzecznik praw obywatelskich	70
33. Najwyższa Izba Kontroli	74
34. Społeczeństwo obywatelskie	76
35. Partycypacja	78
36. Referendum	80
37. Parlament Europejski	82
38. Demokracja prezydencka	84
39. Monarchia parlamentarna	86
40. Rządy niedemokratyczne	90

Co to jest demokracja?
Co to znaczy być obywatelem?
Co jest zapisane w konstytucji?
Kto ma głos w wyborach?
Po co są partie?
Czym zajmują się sejm i senat?
Za co odpowiada prezydent, a za co premier?
Ile jest ministerstw?
Czym rządzą samorządy?
Co kontroluje Najwyższa Izba Kontroli?

W tej książce znajdziecie 40 przystępnych haseł,
z których dowiecie się o polskiej demokracji
wszystkiego, co najważniejsze. Poznacie zasady jej działania,
jej instytucje i jej historię – od Rzeczypospolitej Obojga Narodów
przez uchwalenie Konstytucji 3 maja po porozumienia
Okrągłego Stołu – i przeczytacie kilka słów
o innych ustrojach.

sejm.gov.pl

wydawnictwodwiesiostry.pl

ISBN 978-83-970635-4-9

9 788397 063549 >

ISBN 978-83-8150-617-5

9 788381 506175 >